

Adressater i henhold til vedlagte adressatliste

Deres referanse

Vår referanse

Dato

20-032220ADM-BORG/BORG

04.06.2021

AKTØRKONFERANSEN 31. MAI 2021 - OPPSUMMERING

Bakgrunnen for konferansen var forslaget til nasjonale retningslinjer for straffesaksbehandlingen i lagmannsrettene som ble lagt frem 13. januar 2020. Borgarting lagmannsrett har besluttet å implementere disse retningslinjene. Konferansen skulle vært avholdt i fjor, men måtte utsettes på grunn av pandemien.

Et formål med retningslinjene er å legge til rette for en kulturendring hos alle aktørene. For domstolene er det viktig å legge større vekt på god saksforberedelse og aktiv dommerstyring. Dette vil innebære en dreining av rettens oppmerksomhet og ressursbruk ved at dommeren bør ta en mer aktiv rolle under saksforberedelsen. Retten skal legge til rette for god samhandling mellom alle aktører. Det er også viktig at partene har god dialog utenom retten.

Behovet for en kulturendring hvor god saksforberedelse og aktiv dommerstyring tillegges større betydning ved behandlingen av straffesaker er også fremholdt i Prop. 146 L (2020-2021) og Innst. 609 L (2020-2021). Lagmannsretten har merket seg at det ikke var noen uenighet om dette målet på aktørkonferansen. En kulturendring kan imidlertid ikke vedtas; den må bygges over tid. Aktørkonferanser er en viktig del av dette arbeidet.

For aktørene vil økt vektlegging av saksforberedelsen i hovedsak medføre en tidsforskyvning av arbeidet med sakene ved at en større del av forberedelsen til ankeforhandling må gjøres tidlig. Borgarting lagmannsrett har gjort to organisatoriske grep. For det første er det avsatt mer dommertid til saksforberedelse i lagmannsrettens saksavviklingsplan, og for det andre blir den dommer som skal være rettens leder under ankeforhandlingen, utpekt kort tid etter at ankesaken er henvist til avdeling. Vedkommende overtar samtidig som forberedende dommer. Derved ivaretas behovet for kontinuitet fra saksforberedelse til ankeforhandling.

De fleste ankesakene er små og oversiktlige og krever lite forberedelse ut over at retten må gjennomgå de sentrale dokumentene (tiltalebeslutningen, tingrettens dom, anke/støtteskriv og tilsvaer/uttalelse samt bevisoppgavene fra begge sider).

Behovet for bedre saksforberedelse og mer aktiv dommerstyring gjelder derfor først og fremst i de store straffesakene (i de nasjonale retningslinjene definert som saker med en varighet på 10 rettsdager eller mer; i Borgarting, som har mange slike saker, er grensen av kapasitetshensyn satt til 16 rettsdager eller mer) og i andre saker der det pga. kompleksitet eller andre forhold er behov for en mer aktiv saksforberedelse fra rettens side. Dette er en liten andel av sakene (2-5% i lagmannsrettene), men de krever en stor andel av rettsdagene i straffesaker (i Borgarting mer enn en tredjedel).

Formålet med saksforberedelsen er å legge til rette for en god gjennomføring av ankeforhandlingen, jf. straffeprosessloven § 278 annet ledd. Dette innebærer blant annet at de prosessuelle og materielle tvistepunktene i saken bør klarlegges under saksforberedelsen. Prosessuelle spørsmål bør så langt som mulig også avgjøres under saksforberedelsen, slik at hoved- og ankeforhandlingen kan konsentreres om de materielle tvistepunktene. Se nå utkastet i Prop. 146 L til §§ 271a, 272 og 273 i straffeprosessloven.

Klarlegging av tvistepunktene under saksforberedelsen forutsetter at begge sider bidrar. Det var enighet på aktørkonferansen om at aktørene har ulike roller og at disse ikke skal utfordres. Anklageprinsippet gjelder. Forsvareren kan ikke pålegges å bidra og kan heller ikke forventes å bidra i større grad enn det som er forenlig med forsvareroppdraget. Således skal siktedes taushetsrett og vern mot selvinkriminering selvsagt respekteres. En annen sak er at det er forskjell mellom sakstyper og forskjell mellom instansene. I mange saker vil siktede se seg tjent med å bidra til å klarlegge hva som er de reelle tvistepunktene. Dessuten er sakene rammet inn på en annen måte i ankeinstansen enn i første instans. Gjennom tiltalen, hovedforhandlingen i tingretten, tingrettens dom samt anke/støtteskriv og tilsvaer/uttalelse vil tvistepunktene og partenes standpunkt til disse langt på vei være klarlagt allerede når anken blir henvist. En ytterligere presisering av tvistepunktene under saksforberedelsen vil sjelden utfordre de grunnleggende prinsippene om taushetsrett og selvinkrimineringsvern. Særlig gjelder dette når ankesaken gjelder domfelte anke.

For lagmannsretten vil de viktigste «verktøyene» under saksforberedelsen i de store sakene være

- utfyllende bevisoppgaver fra begge sider, se nå utkastet i Prop. 146 L til § 262 første ledd bokstav b og § 265 annet ledd bokstav a
- tidsplan, som fortrinnsvis bør være omforent, se nå utkastet i Prop. 146 L til § 271a siste ledd
- saksforberedende (retts)møte(r)/planmøte(r) med tema som angitt i utkastet i Prop. 146 L til § 271a tredje ledd, jf. utkastet i Prop. 146 L til § 274.

Det kan også være aktuelt å be om redegjørelse etter straffeprosessloven § 262 tredje ledd nå og § 274b etter utkastet i Prop. 146 L. Formålet med en slik redegjørelse er at den skal tjene som verktøy for videre saksforberedelse og saksstyring. For å sikre formålet kan retten sette rammer for fremstillingens form og omfang, sml. tvisteloven § 9-9 tredje ledd tredje punktum. I alminnelighet må det antas å være hensiktsmessig at redegjørelsen begrenses til en oversikt over sentrale punkter som er omtvistet, anførsler og bevis, eventuelt at fremstillingen begrenses til nærmere angitte spørsmål. Kontradiksjon ivaretas ved at forsvarer (og bistandsadvokat) gis anledning til å gi kommentarer til redegjørelsen. Forsvarer bør som hovedregel benytte denne muligheten.

Saksforberedelsen må tilpasses den enkelte sak både i innhold og omfang. Det skal verken være for mye eller for lite saksforberedelse. «Verktøyene» som de nasjonale retningslinjene gir anvisning på, og som langt på vei er foreslått lovfestet i Prop. 146 L, er fleksible og gir retten, i samråd med partene, stor fleksibilitet. Det viktige nå er å komme i gang og vinne erfaringer.

Vi takker aktørene for deltakelsen, bidragene og synspunktene, som vi har merket oss og tar med oss videre. Lagmannsretten vil invitere til en ny aktørkonferanse i 2022. Vi tar sikte på at den skal kunne gjennomføres som et fysisk møte, likevel slik at det i tillegg legges til rette for at aktører skal kunne følge konferansen digitalt.

Borgarting lagmannsrett

Marianne Vollan
førstelagmann

Kristine Bielke Djupvik
rådgiver